

TOIMENPIDEALOITE 30/2007 vp

Perustienpidon ja perusradanpidon momenttien jakaminen talousarviossa

Eduskunnalle

Maamme on harvaan asuttu ja etäisyydet ovat pitkät. Yhteiskunnan kitkattoman toiminnan kannalta hyvät liikkumismahdollisuudet ja sujuva tavaroiden kuljettaminen ovat perusedellytyksiä. Suomessa kuljetetaan tavaraa asukasta kohden eniten Euroopassa. Hyvät liikenneyhteydet takaavat elinkeinoelämän kilpailukyvyn, työssäkäynnin ja myös tasa-arvon eri alueiden välillä.

Tieliikenne Suomessa kasvaa voimakkaasti vuosi vuodelta. Viimeisten kymmenen vuoden aikana liikenne on lisääntynyt neljänneksen. Tienpidon aiemmalla rahoituksella tie saattaa odottaa kunnostamistaan 75—100 vuotta. Teitä pitäisi päällystää 4 400 kilometriä vuodessa, jotta tiestön nykykunto säilyisi — vain 2 500 kilometriä päällystetään vuosittain. Niukkojen määrärahojen kohdentamista tulee parantaa ja myös tiepiirien mahdollisuuksia tehokkaampaan määrärahojen käytön suunnitteluun tulee edistää.

Valtion talousarviossa tienpidon määrärahat ovat neljällä eri momentilla: Perustienpito, Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset, Eräät tiehankkeet sekä Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarirahoitushankkeet. Perustienpidon rahoitusta käytetään seuraavasti: "Määrärahaa saa käyttää maanteiden perustienpidosta ja maanteiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta, maa-ainesalueiden hankinnoista, Tiehallinnon kiinteistönpidosta sekä muista tienpitäjän vastuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen. Momentin määrärahalla saa myös rahoittaa ns. lähialueyhteistyöhankkeita. Määrärahaa saa käyttää

myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisiin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen."

Eräät tiehankkeet -momentin käytöstä puolestaan talousarviossa on kirjattu seuraavasti: "Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Tiehallinto oikeutetaan solmi- maan aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin niitä valtuuksia ei ole käytetty." Talousarvioesityksessä on eriteltyinä ne tiehankkeet, joille talousarviossa on erikseen osoitettu määrärahat. Vuoden 2007 talousarvioesityksessä tällaisia hankkeita ovat mm. valtatie 2 Vihti—Pori ja valtatie 6 Lappeenranta—Imatra.

Perustienpidon momentin määrärahat tulisi jakaa kahteen osaan: kunnossapitoon ja investointeihin. Nykyisellään perustienpidosta rahoitetaan valtakunnalliset teemahankkeet, alueelliset investoinnit, teiden päivittäinen kunnossapito sekä tiestön kunnon ylläpito ja parantaminen. Kun määrärahat ovat yhdellä momentilla ja kyseiselle momentille vuoden 2007 talousarvioesityksessä ollaan osoittamassa 572 027 000 euroa, syntyy helposti harhakuva siitä, että määrärahat riittävät turvaamaan teiden kunnossapidon sekä teiden ylläpitoon tarvittavat toimenpiteet. Tiepiirien johto on kokenut tämän selkeäksi ongelmaksi.

Matti Vuorian työryhmän raportissa liikenneväyläpäätösten pitkäjänteistämistä peräanku- lutetaan myös perustienpidon määrärahojen jaka- mista kahteen osaan. Raportissa todetaan, että

väylien kunnossapidosta ja kehittämisestä (investoinneista) on päätettävä eri tavoin. Kunnossapidolla varmistetaan olemassa olevan väylästön kunnan riittävyys ja väylärakenteiden säilyminen. Investoinneilla kehitetään väylästä ja saadaan aikaan hyötyjä yhteiskunnalle.

Perustienpidon määrärahojen jakaminen kahteen osaan lisäisi läpinäkyvyyttä tienpidon rahojen todelliseen käyttöön ja tarjoaisi paremmat lähtökohdat määrärahojen käytöstä tehtäville päätöksille. Eräät tiehankkeet -momentin määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Perustienpidon määrärahoilla sen sijaan rahoitetaan sekä teiden kunnossapito että alueelliset ja paikalliset hankkeet. Jos näillä hankkeilla olisi omat momenttinsa, tällöin myös niiden investoinnit tulisivat selkeämmin poliittisen päätöksenteon piiriin. Kun investoinnit olisivat kahdella momentilla (Eräät tiehankkeet ja Perustienpidon investoinnit), selkeyttäisiin investointeihin käytettävien määrärahojen näkyvyyttä ja vältettäisiin nykyisen perustienpidon momentin käytön sekavuus. Perustienpidon momentin jako kahteen osaan on ollut selkeä vaatimus myös tiepiirien johdoilta.

Viime vuosien aikana on havaittu useita vakavia vikoja rataverkon kunnossa. Viat ovat aiheuttaneet onnettomuuksia, joista on onneksi selvitty vain kalustovaurioilla ja liikenteen keskeytyksillä ilman henkilövahinkoja. Viat ovat myös aiheuttaneet paljon viivästyksiä junaliikenteessä. Ratahallintokeskuksen selvityksen mukaisesti huolestuttavan suuri osa Suomen rataverkostosta on hälyttävän huonossa kunnossa ja kaipaa pikaista kunnostusta ja uusimista liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden takaamiseksi. Nykyisiin tiukkoihin kehyksiin sidottu radanpidon rahoitus ei riitä kunnolla edes ikääntyneen rataverkon kunnostukseen.

Suomalaisen elinkeinoelämän toiminta pitkien etäisyyksien maassa edellyttää toimivaa rataverkkoa sekä tavara- että henkilöliikenteen hoitamiseksi. Ratahallintokeskus kamppailee jatkuvan rahoituspulan kanssa, ja kaikkia prioriteettitään tärkeimpiäkään kunnostushankkeita ei pystytä toteuttamaan. Muun muassa metsäteollisuus on ilmaissut huolensa rataverkon kunnan vaikutuksesta erityisesti puutavarakuljetuksiin, mutta myös lopputuotteiden kuljettamiseen. Metsäteollisuuden toimintaedellytysten ja kannattavuuden ollessa Suomessa jo nyt veitsenterällä logistiikan ongelmat pahentavat tilannetta entisestään.

Samoin kuin perustienpidon myös perusradanpidon momentti tulisi jakaa kahteen osaan. Radanpidosta vastuussa olevat henkilöt ovat tätä jakoa toivoneet, koska heidän mukaansa jako selkeyttäisi ja tehostaisi määrärahojen käyttöä. Tällä hetkellä perusradanpidon momentin käytöstä on kirjattu seuraavasti vuoden 2007 talousarviossa: "Määrärahaa saa käyttää radanpidon lisäksi kiinteistönpidosta aiheutuviin ylläpito- ja investointimenoihin sekä kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen." "Ratahallintokeskuksen hallintaan on jäänyt rakennuksia, jotka ovat rautatiejärjestelmien osia tai keskeisessä merkityksessä rautatiejärjestelmän käytössä."

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, että valtion vuoden 2008 talousarviossa perustienpidon momentti 31.24.21 jaetaan kahteen osaan, väylien kunnossapitoon ja investointeihin, sekä perusradanpidon momentti 31.40.21 jaetaan kahteen osaan, ratojen peruskunnossapitoon ja investointeihin.

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2007

Pertti Hemmilä /kok